

8. Ziekten

Voorkómen is beter dan genezen.

Deze uitspraak geldt altijd, maar bij pluimvee misschien nog wel meer dan normaal.

Hoe kleiner het dier, hoe ingrijpender vaak de ziekte met alle gevolgen van dien.

Is een kip echt ziek, dan valt er vaak weinig meer aan te doen.

Het voorkómen wordt ook sterk bepaald door:

- altijd vers en schoon drinkwater
- goed en gevarieerd voer
- altijd onbeperkt maagkiezel aanbieden
- ook altijd onbeperkt kalk (grit) aanbieden
- zo veel mogelijk vers groenvoer geven
- eventueel aanvullen met dierlijk voer, vooral (gedroogde) insecten
- een droog en goed geventileerd hok
- bodem (grond) in buitenrennen luchtig en schoon houden.

Bij een goede voeding komen gebreksziekten als gevolg van het missen van bepaalde noodzakelijke voedingsmiddelen nauwelijks meer voor.

Het is niet zinvol hier alle pluimveeziekten te beschrijven.

De juiste diagnose moet meestal door een dierenarts worden opgesteld.

Het is belangrijk om een zieke kip snel te herkennen. De zieke kip moet in een aparte kooi, ver uit de buurt van de andere dieren, geïsoleerd worden.

Zorg er ook voor dat u via de handen of kleding geen besmetting veroorzaakt bij uw gezonde dieren.

Een zieke kip herkennen is niet moeilijk en met enige ervaring is het goed te doen.

Een gezonde kip is altijd levendig, alert, zit strak in de veren en reageert altijd op de omgeving.

Doet een kip dit niet meer, dan is de kans groot dat er sprake is van ziekte.

Enkele ziekten

De meest voorkomende of bekende ziekten zijn:

- coccidiose, een darmziekte
- snot (verkoudheid)
- pseudo vogelpest (New Castle Disease of NCD)
- darmwormen
- luizen, vlooiën en mijten

Een beruchte darmziekte is **coccidiose**.

Dit is een ziekte die wordt veroorzaakt door een protozoa, een ééncellige darmparasiet.

Er zijn verschillende soorten van coccidiose. De ziekteverschijnselen verschillen ook van elkaar.

Alleen een dierenarts kan precies vaststellen om welke soort het gaat.

Een kip met coccidiose ziet er echt ziek uit, zit ruw in de veren met hangende kop en vleugels, reageert nergens op, eet en drinkt weinig en heeft diarree, soms met bloed in de mest.

Er zijn geneesmiddelen tegen deze parasieten. De dierenarts heeft deze middelen.

Tegenwoordig zijn er bij dierenspecialisten ook geneesmiddelen te koop.

De parasiet plant zich voort via oöcysten, die met de ontlasting van de zieke kip worden uitgescheiden. Deze verse oöcysten zijn nog ongevaarlijk voor de andere dieren. Deze oöcysten moeten eerst nog rijpen; dit wordt sporuleren genoemd.

De sporulatie duurt twee tot vier dagen, maar gebeurt alleen in een vochtige en warme omgeving, bijvoorbeeld rond een drinkbak en in de buitenrennen.

Belangrijk is:

- de dieren zo weinig mogelijk in aanraking te laten komen met de mest
- de binnenhokken (vooral rond de drinkbakken) goed droog te houden
- de buitenrennen droog en schoon te houden.

De oöcysten kunnen jarenlang buiten het lichaam van een kip in leven blijven.

Het risico van herbesmetting is groot als men eenmaal coccidiose heeft gehad. Hygiëne is daarom erg belangrijk.

Het is mogelijk een anti-coccidiosis-middel door het voer te mengen. Het nadeel is dat u de eieren van uw eigen dieren niet meer kunt opeten. De kans bestaat dat residuen van het geneesmiddel ook in de eieren terecht komen.

Snot treedt vaak op als de dieren op de tocht zitten. Snot is een ademhalingsziekte en een kenmerk van deze ziekte is het moeilijk ademen van de dieren die af en toe niezen of snotteren.

Vaak gaat de ziekte vanzelf over, zeker als de dieren verder in goede conditie zijn.

Het is wel verstandig snotterige dieren te isoleren, omdat snot wel besmettelijk is.

Wat goed ondersteunend werkt is een algemeen ontsmetting- en conditieverhogend middel.

Dit helpt niet alleen bij snot, maar ook bij andere ziekten. Gesa Sept, een middel dat oorspronkelijk uit de duivenhouderij komt, werkt prima. Dit middel is in sommige dierenspeciaalzaken te koop.

In hoofdstuk 21. Inentingen wordt de ziekte **NCD** beschreven.

Er komen vele **darmwormen** voor bij kippen. Deze wormen ondermijnen de gezondheid en de vitaliteit van de dieren.

Een wormbesmetting kan soms dodelijk zijn. Het is dus zaak om goed op te letten.

De volgende wormen komen bij pluimvee voor:

- spoelwormen
- kleine spoelwormen
- haarwormen
- kleine lintwormen
- grote lintwormen.

De spoelworm komt het meeste voor. De ziekteverschijnselen lijken op de hierboven beschreven ziekteverschijnselen. Als het dier behoorlijk besmet is, kan men vaak spoelwormen in de mest van deze dieren terug vinden, als een kluitje vermicelli. Als u dit ziet is de infectie vergevorderd. Het exact vaststellen van de soort worm is een taak van de dierenarts.

Er zijn middelen tegen elke wormensoort. Eén middel tegen alle wormen is er helaas niet.

Als u denkt aan darmwormen bij uw dieren, dan moet u de hulp inroepen van de dierenarts.

Plaats het bewuste dier een paar dagen in een aparte kooi en neem dan een mestmonster van dit dier mee naar de dierenarts.

Hij kan vervolgens de soort worm vaststellen en een behandeling voorschrijven.

De belangrijkste preventieve maatregel is hygiëne. De hokken moeten regelmatig schoon gemaakt worden. De grootste bron van infecties voor wormen zijn echter de buitenrennen.

Larven van de wormen komen met de mest op de grond en kunnen lang in leven blijven op de natte grond in de buitenrennen. Regelmatig deze grond verversen is nodig. Het is beter als de buitenrennen overdekt zijn, zodat de grond altijd droog blijft. Wormen maken dan veel minder kans.

Luizen, vlooien en mijten zijn niet alleen hinderlijk voor de dieren, zij verzwakken de dieren zodat andere ziekten weer een kans krijgen. Dit ongedierte moet altijd bestreden worden.

De belangrijkste zijn:

- de vederluis
- de kippenvlo
- de rode bloedmijt
- de kalkpootmijt.

Vederluizen zitten vaak op de kop en rond de cloaca van de dieren. Zij kunnen zich zeer snel vermenigvuldigen.

Vederluizen leven van huidschilfers en verendeeltjes. Kippen met luizen zijn onrustig, vermageren en leggen minder eieren.

De kippenvlo komt minder voor en veroorzaakt minder last. Kippen met veel vlooien vertonen dezelfde onrust als kippen met luizen.

Rode bloedmijten zijn de ergste uitwendige parasieten van kippen. Deze mijten zuigen 's nachts bloed bij de kippen. In erge gevallen treedt bij de dieren bloedarmoede op, soms gevolgd door sterfte van de kippen.

Zowel luizen, vlooiën als vooral de bloedmijten verbergen zich in kieren of onder de zitstokken van de kippen.

Preventief moeten alle kieren zoveel mogelijk gedicht worden. Eén of een paar keer per jaar de binnenkant van de hokken schoonmaken en opnieuw verven voorkomt veel ellende.

Tegen al dit ongedierte zijn middelen te koop, zowel bij de dierenarts als bij de dierenspeciaalzaak. Lees goed de bijsluiters over de manier van toedienen en de veiligheidsnormen.

Om ellende te voorkomen moet u elke twee of drie weken alle dieren in de hand nemen en kijken of er parasieten voorkomen. U bespaart uw dieren en uzelf veel ellende en ongemak.

Voor een aantal van deze lastige parasieten is het nemen van een bad door de kippen een goed middel. Kijk hiervoor in hoofdstuk 6. Baden.

Een andere lastige parasiet is de kalkpootmijt.

Deze mijt is een schurftmijt die het gemunt heeft op de poten van de kippen. De mijt boort zich in de huid onder de schubben en blijft daar zitten. De uitwerpselen van de mijten drukken de hoornschubben omhoog. Dit veroorzaakt ruwe, brokkelige kalkachtige korsten op de poten van de dieren.

Let op, als de poot van een kip niet bedekt is met gladde schubben, dan is er meestal een kalkmijt aanwezig. U moet dan direct actie ondernemen. Er zijn schurftpreparaten te koop. Er is ook een huismiddel dat goed werkt: behandel de kalkpoten om de paar dagen met petroleum en de mijt gaat dood.